

şarıyla yazılmış uzun diyaloglu sahnelerin kesmelerinde oyuncuların hareket devamlılığına pek dikkat edilmemesi kaba kurgu izliyormuşuz hissi uyandırıyor. Bir kurgu tekniği olarak zıplamalı montaj tercih edilmiş olsaydı bu eleştiriye gerek kalmazdı. Ancak devamlılık iddiasındaki bir kurgunun o devamlılığı taşıyabilmesi gerekir.

Fotografik kadrajların sinematografik anlatıya zarar verdiği yadsınamaz bir gerçek. Nuri Bilge Ceylan'ın ilk filmlerinde zaman zaman rastladığımız bu tip kadrajların *Bir Zamanlar Anadolu'da* filminde olmayışı filmi güçlendirmişti. *Kış Uykusu*'nda ise bu gereksiz fotografiklikten uzak durulsa da bazı planlardaki estetik yoksunluk filmin gücünü azaltıyor. (M. Abdülgafur Şahin)

Aydın Değil İnsan

Nuri Bilge Ceylan, *Kış Uykusu*'nda bir tiyatro sahnesi kurar ve içerisine Türkiye Cumhuriyeti'nin idealize ettiği, Türk toplumunda görmeye alışık olduğumuz prototipi koyar. Bunu yaparken başkarakter olarak uzun yıllar tiyatroculuk yapmış bir adamı seçer. Çünkü tiyatrocusu sanatla istigal eder ve medenidir; eğitim durumu halkın üzerinde tahakküm kurması ve söz sahibi olması için kâfidir. Bu yüzden Aydın, deneyimlerinin verdiği meşruiyet ile ülkenin dindarlarının dindarlığını ölçer ve belirler, aynı zamanda Türk tiyatro tarihi üzerine akademik çalışmalar yürütebilir. Etrafındakiler ise Aydın'ın "rol kesmesinden" sıkılmıştır. Hâlbuki Aydın o şekilde var olmaktadır; oyunculuğu onun

kudretidir ve kendisini bu kudret üzerinden ortaya koyar.

Ceylan, bu film ile birçok kişinin düşündüğünün aksine Türk aydını stereotipi üzerinden bir öz eleştiri getirmez, bu stereotipin bir örneğinin hayatına müdahil olur ve bazı genelgeçer kabullerini sorgular. Bunu yaparken karakterlerinin hiçbirini yargılamaz ve karakterleri tek tip temsillermişçesine dayatmaz. Karakterler kendi aralarında hesaplaşmalara gider, iç hesaplaşma yaşar. Tiyatrocusu, zengin bir yardımsever, kâhya, alkolik veya hoca. Bu karakterlerin her biri ne Anadolu'da kolaylıkla karşılaşılabileceğiniz gerçek insanlardır, ne de asla göremeyeceğiniz kadar sanal. Ne kadar baskın olursa olsun, herhangi birinin doğruluğu bir diğerinin üzerine geçmez.

Aydın birçok yönü ile alışıl gelmiş ve çok tanıdık bir Türk aydını. Fakat yine de Necla ve Nihal'in eleştirilerine maruz kalır. Bu üç karakter, anlatıcılıkta birbirine benzer; kullandıkları dil farklı görünüyor olsa da toplumsal olana dair konuştukları ortak. Yani, Necla "kötülüğe karşı koymamayı" bir prensip olarak benimsemek isterken, daha sonra Aydın gibi var olan diskurlar içerisinde kötülüğün tanımını yeniden inşa eder ve bunun ötesine geçemez. Fakat film Aydın ile sınırlandırılmış bir ahlâklılık anlayışını veya "kötülük" tanımlama kabiliyetini öncelemez ve idealize etmez. Aksine, bir karakter üzerinden sübjektif değerlerin idealize edilemeyeceğini resmeder. Öte yandan yönetmen, her filmde rastlanıldığı üzere, öze dair çıkarımlarda bulunmadan da geçemez. Herkes-te bir iç çatışma hali var olduğu ön kabulü

ile herkesin sahip olduğu çelişik durumlara değinmiş olur. Bu çatışma hali her insanda vardır, dışa vurumu ve materyal olarak ortaya çıkarılış hali ve yoluysa kişiye özgüdür. Dolayısıyla Ceylan özcü bir önermede bulunur: insanın özüne atfedilen bu çatışma durumu her bireyde farklı çelişkiler halinde tezahür eder. (Nur Şeyda Koç)

Platon'un Mağarasının İçi ve Dışı

Nuri Bilge Ceylan filmografisi, *Uzak*'tan (2002) itibaren hep ve sadece Cannes film festivali jürisine hesap vermekle yükümlü kıldı kendini. Bu yolculuk, *Kış Uykusu* filminden sonra Altın Palmiye ile taçlanmış oldu. Altın Palmiye, Ceylan'ın kendi koyduğu çıtaya ulaşabilmesi için bir göstergedydi. Aynı zamanda mevzubahis zafer, Ceylan'ın yolculuğunun da sonu oldu. Bu manada Cannes hedefine ulaşmak için Ceylan'ın yaptıkları ve/veya yapmak zorunda oldukları artık nihayete erdi. Bu ödülün Ceylan'ın kendi iç yolculuğu açısından, hızlandırıcı bir katalizör olacağını düşünüyorum.

Kış Uykusu, *Bir Zamanlar Anadolu'da* filminden sonra beklentinin yüksek olduğu bir film. Güçlü bir senaryoya ve usta işi bir yönetmenliğe sahip *Bir Zamanlar Anadolu'da*, *Üç Maymun* (2008) ile aldığı ödülü adadığı "Yalnız ve güzel" ülkesini anlatıyordu Ceylan. Yalnız ve güzel olarak niteleyip, sempati topladığı ülkesini ağır bir şekilde eleştiriyordu. Ülkenin tüm unsurlarını, en ücra köşede kalmış detayını dahi atlamadan, hiçbir umut ışığı bırakmadan yargılıyor, mahkûm ediyor ve üzerine bir de otopsisini yapıyordu. Ge-

ride herhangi bir umut ışığı kalma riskini de göze almıyordu. Bu yüzden, doktorun yüzüne bulaşmış otopsi kanını, hastanenin penceresinden, okul bahçesindeki çocuklara dahi sıçratıyordu.

Kış Uykusu, bir sinema filmi olarak BZA'dan daha zayıf bir çalışma. Şu zaman itibari ile çıkan yorumların genel kanaatinin aksine sahip olduğu didaktik dil, görece uzun ve sarkan sahneleri ile BZA'nın gerisinde bir film. Lakin yapmaya çalıştığı şey bakımından bana bir o kadar da samimi geldi. Şöyle ki; film, geçmiş çalışmalarıyla, masa başında ürettiği yazılarla ve yaşadığı hayat ile öyle veya böyle bir şekilde "aydın" olmuş fakat münevver olamamış bir zümreyi konu alıyor. Film boyunca bu zümrenin hayatından kesitler izliyoruz. Filmde, bu zümrenin ne kadar aza indirmeye çalışsa da, bir şekilde muhatap olmak zorunda kaldığı bir "halk kesimi" mevcut. Aydın zümre, kendi kış uykusuna çekildiği mağarasında, bir masa başında yazdıkları ile Platon'un mağara metaforunu tekrar tekrar üretiyor. Ceylan'ın, bence kendini de ait gördüğü bu zümreye yaptığı samimi eleştiriler/özeleştireler gerçekten takdire şayan. Bunu hakkıyla yapabilmek adına sinematografik dilinden dahi ödün vermesi bence gerçek bir cesaret işi.

Son kertede, filmin finalinde başladığı noktaya dönen, gidecek başka yer bulamayan Aydın'ı izliyoruz. Ceylan, Aydın karakterinin temsil ettiği zümre için detaylı bir çözüm üretmiyor. Lakin benim için asıl olan ve sonrasını merak edeceğim nokta şu: Serhat Kılıç'ın başarıyla hayat verdiği imam karakteri ve onun